

Валерій Башманівський,
кандидат філологічних наук, доцент
Олег Богуславський,
доктор наук із соціальних комунікацій, професор
Ірина Лиса,
магістр, старший лаборант

ДІАЛОГ КУЛЬТУР У РАННІЙ ПОЕТИЧНІЙ ТВОРЧОСТІ М. РИЛЬСЬКОГО

У статті розглянуто проблему міжкультурного діалогу в ранній поетичній творчості Максима Рильського, з'ясовано суть поняття «діалог культур», доведено, що міжкультурний діалог у ранній поетичній творчості митця слова зумовлений його високою освіченістю, розумінням культурної атмосфери минулого, знанням української та світової культури.

Ключові слова: діалог культур, міжкультурна комунікація, спілкування, ліричний герой.

The article deals with the problem of intercultural dialogue in the early poetic work of Maksym Rylskyi. It defined the essence of the concept of "dialogue of cultures", proves that intercultural dialogue in the early poetic work of the artist is due to his high education, understanding of the cultural atmosphere of the past, knowledge of Ukrainian and world culture.

Key words: dialogue of cultures, intercultural communication, communication, lyrical hero.

Постановка проблеми. Творчість Максима Рильського – це знакове надбання нашої культури. У нашому дослідженні вважаємо за доцільне зосередити увагу на ранньому періоді творчості поета, а саме на діалозі культур у образному світі майстра слова. І це не випадково, адже образи минулого й сучасного завжди поряд у авторських текстах. Вони комунікують між собою, з автором, несуть особливий настрій, відтінок почуттів ліричного героя тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Стиль, поетика, образна багатогранність – упродовж десятиліть у полі зору дослідників літератури: О. Бандури, В. Борщевського, М. Жулинського, М. Зерова, І. Ільєнка, С. Крижанівського, Ю. Лавріненка, Є. Маланюка, Л. Монастирецького, В. Неділька, Д. Нитченка, Л. Новиченка, Л. Таран, А. Фасолі та ін.

Метою нашого дослідження є вивчення проблеми міжкультурного діалогу в ранній поетичній творчості Максима Рильського.

Виклад основного матеріалу. На початку нашої студії з'ясуємо сенс поняття «діалог культур». У Філософському словнику соціальних термінів діалог культур трактується як «збереження й примноження культурної спадщини народів світу..., спілкування має здійснюватися на засадах раціональної неупередженості, без надання будь-яких переваг тим або іншим вартостям» [5, с. 253]. Не втрачає актуальності й думка Ф. Бацевича, який наголошує, що діалог культур – це взаємодія культур, які контактують у процесах міжкультурної комунікації, забезпечуючи адекватне взаєморозуміння й духовне взаємозбагачення представників різних національних лінгвокультурних спільнот, будучи ефективною формою реалізації національної толерантності [1]. І. Дзюба зазначає, що активізація діалогу культур сприяє визначенню дієвих кроків у міжнаціональних стосунках на території нашої держави, що забезпечує повноцінний культурний розвиток «...громадян різних рас, етносів і віровизнань, що складають українську політичну націю» [2, с. 185]. У студії «Діалог культур на сайтах ЗМІ Житомира» ми наголошували, що діалог дає

перспективу визнати протилежну сторону як рівну та унікальну, здатну поглибити розуміння власної культурної ідентичності, відповідно, можемо трактувати діалог як можливість досягнення взаєморозуміння заради виявлення істини, а діалог культур – як уміння та здатність спілкуватися на засадах раціональної неупередженості [2, с. 163].

У різні періоди творчості М. Рильського спостерігаємо діалог автора з образами, взятими з різних часових епох, мистецькими пошуками майстрів слова, через призму поглядів яких сучасний реципієнт має змогу відчутти настрої поколінь та епохи. Так, у автобіографічній статті «Із спогадів» М. Рильський зазначав: «... глибоко полюбив я на все життя Шевченка, Пушкіна, Міцкевича, трьох найдорожчих моїх учителів, а з любов'ю до народної творчості я, здається, і вродився» [4, с. 67].

Діалог культур домінує і в мистецьких уподобаннях поета перших десятиліть ХХ століття, віддзеркалюючи елементи неоромантизму О. Олеся, символізму Бодлера, Рембо, Блока й Анненського, французьких парнасців, І. Франка та інших діячів письменників. Міжкультурний діалог відображений і в неокласичній складовій творчої манери М. Рильського. Знаковою, на нашу думку, є ідилія «На узліссі», де реципієнт зустрічається з ліричним героєм, який перебуває у світі книг та книжкових образів. Уявний авторський діалог з носіями культури свого часу (Софоклом, Едгаром По, Гете та ін.) сприяє пізнанню комунікаційного простору, пошуку власного «я» тощо. Не виключено, що головним героєм поеми є сам автор, який бачить прекрасне в музиці й красі, а діалог з діячами культури – є мистецьким орієнтиром для українського поета.

«Софокл – і Гамсун, Едгар По – і Гете,
Толстой глибокий і Гюго буйний,
Петрарчині шліфовані сонети –
І Достоевський грішний і святий, –
Усі книжки, усі земні поети,
Усі зрідні душі його живій...» [4, с. 13].

Авторський діалог з представниками світової літератури репрезентує позицію М. Рильського щодо нерозривності культурних здобутків минулого і сучасного. Ідея гармонійного поєднання вподобань героїв минулого і сучасного часто зустрічається у творчому письмі М. Рильського. Творча комунікація з представниками світової культури, їхніми здобутками допомагають автору знаходити натхнення й силу у творчих шуканнях. Закономірно, що саме мистецькі цінності Афін та Риму, Одиссей, Навсікая, Анхіз, Афродіта, Еней та ін. у творчому доробку М. Рильського займають помітне місце. Так, комунікація з образним світом античності дарує поету силу й натхнення у відтворенні емоційного стану ліричного героя. Цікавими, на нашу думку, є рядки з твору «Як Одиссей, натовлений блуканням», у яких простежуються етапи осмислення авторських почуттів. Романтична натура ліричного героя розкривається М. Рильським через звернення до Гомерової «Одіссеї», а саме: зустріч натовленого блуканнями Одиссея із красунею – донькою феацького царя Навсікаєю. Романтичне сприйняття світу переважає в поетичних рядках. Ліричний герой, вихований «мудрістю книг», чекає на дивовижний та вишуканий образ, який подарує йому щастя та додасть впевненості щодо майбутнього. Використовуючи символічну образну систему очікування та втоми за допомогою словосполучення «натовлений блуканням», «стомлений життям» та дієслова «приліг», «зарився», «забув», «упав», «заснув» та ін. автор репрезентує власний світ, повний, з одного боку, загадковості, неповторності, а з іншого – незрозумілих та важко прийнятних для юної, поетичної душі «революційних віянь» світу реального. І саме звернення до образу Навсікаї стає порятунком для розтривоженої протиріччями душі поета:

«...граючись м'ячем,
Мене розбудить ніжна Навсікая» [4, с. 155].

Висновки. Отже, міжкультурний діалог у ранній поетичній творчості М. Рильського зумовлений його високою освіченістю, знанням мов, розумінням культурної атмосфери минулого, орієнтацією на досягнення української та світової культури.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. Бацевич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [terminy-mizhkult-komunikaci...](#)
2. Башманівський В. І. Діалог культур на сайтах ЗМІ Житомира за 2014 рік / В. І. Башманівський // [Соціум. Документ. Комунікація.](#) – 2016. – Вип. 1. – С. 162-174.
3. Дзюба І. М. Україна у пошуках нової ідентичності: Ст., виступи, інтерв'ю, памфлети / Вступ. слово М. В. Поповича. – К.: Україна, 2006. – 848 с.
4. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У трьох книгах. – К.: Рось, 1994. – Книга друга. – 718 с.
5. Філософський словник соціальних термінів. Видання третє, доповнене. – Х.: «Р.И.Ф.», 2005. – 627 с.

УДК

Ірина Гогола
асистент кафедри дошкільної освіти
та педагогічних інновацій
ННІ педагогіки

СТИЛІ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті коротко охарактеризовані стилі сімейного виховання. Описано вплив кожного стилю на розвиток особистості. Розкрито позитивний вплив батьків на виховання дітей дошкільного віку.

Ключові слова: *стиль, сім'я, дитина, взаємовідносини, дошкільний вік.*

Актуальність. На сьогодні питання виховання у сім'ї набули особливого значення. У порівнянні з минулими десятиліттями, соціальний інститут сім'ї помітно втрачає свою цінність. Сімейне виховання – це загальна назва для процесів впливу на дітей з боку батьків та інших членів з метою досягнення бажаних результатів. Оточення для дитини є середовищем проживання та виховання. Вплив сім'ї на дитину, особливо у початковий період життя, набагато перевищує інший виховний вплив. Від того, що формує сім'я, залежить, якою стане особистість. Над цією проблемою працювали такі вчені як: Ю.П. Азаров, Ф.Я. Байков, Е.В. Васильєва, В.М. Гуров, Т.А. Кулікова, П.Ф. Лесгафт, А.Г. Харчев і багато інших.

Оскільки сім'я є для дитини взірцем міжособистісних відносин, немає іншого інституту, який більш точно визначає формування особистості майбутньої людини. За проблемами з поведінкою завжди можна побачити дорослих, їхню поведінку та погляди на світ. Нині знижується виховний потенціал сім'ї, адже змінюється роль у процесі соціалізації дитини. Батькам нелегко виховувати дітей через постійну зайнятість та брак часу, а також через недостатню компетентність у питаннях педагогіки.

Мета. здійснити теоретичний аналіз впливу стилів сімейного виховання на розвиток особистості дитини дошкільного віку